

Lezen: Genesis 49:1-28

Tekst: Genesis 49:18

Serie: **Hoe smaakt de appeltaart?**

Bijzonderheid: tweede preek (van drie) over de vraag: 'wat als je geliefden anders kiezen dan jij (zou doen)?'

Deze keer 'appeltaart met noten'

Opmerking vooraf: deze preek is bedoeld om de vraag uit te werken: wat nou als je kinderen anders kiezen? Er zitten terloops wel allerlei doorkijkjes in naar oplossingen en richtingen. Maar het meer samenvattende antwoord komt volgende week pas. Ik geef in het laatste punt wel een richting. Maar eigenlijk zijn de preken van vorige keer, vandaag en van volgende week niet los te lezen, maar horen als een drieluik bij elkaar.

Slide **Hoe smaakt de appeltaart deel 2: appeltaart met noten**

Lieve mensen,

Als je appeltaart gaat bakken, dan is dit vaak een belangrijke aanbeveling:

Slide Appeltaartrecept met als opschrift: Grootmoeders recept (plaatje)

Lekker? Ja, heerlijk. Maar tegelijk ook nostalgie. Een goede appeltaart volgens grootmoeders recept roept een hele wereld op. Een wereld waar je je misschien wel veilig voelde. Donkerbruine meubels, een veel te volle kamer. Porseleinen theekopjes. En bij mij: de geur van mijn opa's sigaren die alles doortrok.

1

Slide Plaatje van appeltaart (traditioneel)

Kijk, zo zag zo'n appeltaart er uit. En ik ken mensen die ze nog steeds zo maken. Zelfde ingrediënten als oma er in deed. En haar oma misschien ook wel. Zelfde uiterlijk. Zelfde recept.

Bij Marie José en mij werd dat al snel anders. Niet spectaculair hoor. Mijn vrouw houdt niet van krenten en rozijnen, dus die werden van het recept afgehaald. En steeds meer werd appeltaart iets volgens ons eigen recept. Al leek hij uiterlijk wel heel lang op dit plaatje. Want ja, die reepjes deeg hoorden er zo overheen. Maar als je nu kijkt wat er te koop is. En wat er in allerlei gezinnen aan appeltaart gebakken wordt.

Slide Plaatje van verschillende andere appeltaarten

Je ziet hier verschillende soorten appeltaarten. Het kenmerk dat ze gemeenschappelijk hebben is, dat er appels in zitten. Maar voor de rest... Dit is een appeltaart met noten. De volgende is er eentje met citroenmousse en pijnboompitten. Ook zie je er eentje met banketbakkersroom. En tenslotte een heel spectaculaire Baskische appeltaart met amandelen, custard en saffraanappels.

Het is een beetje postmodern. Iedereen zoekt zijn of haar eigen ingrediënten bij een appeltaart. Appels zitten er nog wel in. Maar voor de rest zoekt iedereen het zelf uit. En wat je er ook van vindt, zo is het leven. Zo is de tijd van vandaag nog wel meer dan vroeger, denk ik. Tijdenlang bakte iedereen de taart volgens het oude recept. Maar nu maakt iedereen er zelf wat lekkers van. Ze volgen hun eigen smaak.

Zo is het met allerlei tradities. Dingen die je in de generaties doorgeeft, betekent dat woord. Kinderen gaan er hun eigen weg mee. En dat geldt ook voor de traditie van geloven.

Slide Het verhaal delen

Vorige keer dat we het hierover hadden was drie weken geleden. Waarschijnlijk is de boodschap al wat weggezaakt. Daarom hier een korte reminder: het ging over het delen van Gods verhaal. Die aloude woorden hebben ons geholpen en getroost. Woorden die al eeuwenlang mensen troosten. God bedoelt het ook zo. En die woorden die geven we aan elkaar door.

Het beeld van opvoeden is, dat je dat van ouders op kinderen overdraagt. Geloofsopvoeding is voor de één (de ouder) zenden en voor de ander (het kind) ontvangen. Ik heb er al iets van aangegeven dat het eigenlijk anders ligt. Het is veel meer: je deelt het verhaal. In het prachtige boekje 'als kinderen andere wegen gaan' van Margriet van der Kooi en Wim ter Horst wordt dat beeld geschetst.

Ouders en kinderen zijn reisgenoten. Samen zijn ze op weg naar de Beloofde Stad. Een tijdlang lopen generaties samen op. Onderweg vertellen we elkaar welke antwoorden we vonden op grote vragen van alle mensen en alle tijden: wie ben ik, waar kom ik vandaan, waar ga ik heen en waarom ben ik hier? En: is er ook iemand die ons helpt, waar komt onze hulp vandaan? (citaat blz. 118)

Maar als kinderen gaan zwerven? Hoe moet je als ouders dan reageren? Moet je een eind meelopen? En hoever ga je dan? En als ouders jou te langzaam gaan? Moet je dan ook afremmen? Of komen ze je vanzelf weer achterop? Het zijn lastige vragen. Waarvoor niemand hier in de kerk kan weglopen.

Slide Zwervers en traagheid

Een jongere generatie kan op veel manieren aan het zwerven raken. Tenminste, in ogen van ouders en ouderen. Je zou het ook zoeken kunnen noemen. Dat klinkt al veel positiever.

Het kan hem zitten in vormen. Jongeren willen andere muziek, de boodschap anders verpakt. Ze krijgen anders catechisatie en geloven dus ook op een andere manier. Minder nadruk op parate kennis bijvoorbeeld. Je kunt toch alles opzoeken. Tegelijk praten ze veel gemakkelijker over hun liefde voor Jezus. Hun hart meer op de tong.

Een stapje verder is, dat de kerkkeus ook veel minder strikt is dan voorheen. Ze hoppen en shoppen. Zoeken als ze verhuizen niet zomaar weer de vrijgemaakte kerk op. Ze zijn ook veel minder standvastig in kerkbezoek. En minder te porren voor langdurige invulling van functies.

Iets anders is de ethische keuzes. Zoveel jongeren gaan samenwonen. Homoseksualiteit, ze kunnen zich niet voorstellen wat daar tegen is. Allerlei vormen van vrijetijdsbeleving. Keuzes die ze maken in wat ze zien en horen. Waar en hoe ze gaan stappen. Ze leven vaak zo anders.

En sommigen raken ook helemaal hun geloof kwijt. Ze kunnen niets met het Bijbelse verhaal. Ze zijn bijvoorbeeld zo wetenschappelijk ingesteld dat alles wat niet te bewijzen is niet waar kan zijn, volgens hen. Er zijn jongeren die moslim worden. Anderen worden atheïst. Of geloven alleen in medemenselijkheid.

En dat alles kun je ook van de kant van de jongeren bekijken. Ze kunnen de generatie voor hen soms hopeloos ouderwets vinden. En misschien ook angstig. Durf toch te zoeken, zo lijken ze te denken.

En ik weet, ik generaliseer. Maar om de zoektocht met elkaar duidelijk te maken. Hoe je er me omgaat als geliefden andere keuzes maken. Daarom moet ik het wel op scherp zetten.

Hoe zou Jakob tegen deze dingen aankijken?

Slide Terugkijkend op je leven

Jakob is aan het einde van zijn leven gekomen. Dat moet wat voor hem geweest zijn, als al zijn zoons zich rond zijn bed verzamelen. Zou hij teruggedacht hebben aan dat moment dat hij zelf gezegend werd door zijn oude vader Isaäk? En hoe dat ging? Vol list en bedrog troggelde hij zijn vader de beste zegen af.

En als hij dan naar zijn jongens kijkt. Wat is er veel gebeurd. Hoe hij de zonen van Rachel voortrok. En hoe dat helemaal fout ging toen Jozef zich verwend ging gedragen. Maar de geschiedenis van de 12 zoons is nog veel gelaagder. Als je dat nog eens thuis zou lezen. De moordpartij in Sichem. Het gesjacher en gesjoemel rondom het verdwijnen van Jozef. Jakob haalt nog een paar dingen aan in deze laatste woorden tot zijn zonen. Het was een bijzonder gezin.

Hoe zou Jakob terugkijken? Hoe kijken wij terug? Hoe zien wij onze opvoeding? Sommige dingen zullen we tevreden over zijn. Of liever: dankbaar voor zijn. Andere dingen, daar voelen we ons misschien schuldig over. Keuzes die je maakt zijn niet altijd de beste. Hoe je reageerde toen je zoon zei niet meer mee te willen. Hoe verdrietig je keek toen je dochter zei dat ze ging samenwonen. Hoe afwijzend je was tegenover het nieuwe vriendinnetje van je zoon. Hoe hard je liep voor je ambt, of je werk, terwijl je dochter je thuis nodig had. En ga zo maar door. Je maakt allemaal keuzes.

Wat doe je met dat schuldgevoel? Praat je daarover met je kinderen? Maar als het schuldgevoel is, geef je ze dan niet opnieuw een verkeerde boodschap mee? Zo van: *ja, het is met jou niet helemaal afgelopen zoals wij dat gewild hadden. Maar het is onze schuld.* Je kunt je kinderen zo met een nieuw complex opzadelen. Maar goed, over dit soort dingen wil ik graag met jullie doorpraten op 21 november.

Slide Wat wil je delen?

Dit is een belangrijke vraag. Die we ons altijd weer moeten stellen. Wat vinden we nou echt belangrijk? Jakob spreekt laatste woorden. Daar zal hij goed over nagedacht hebben. Wat zeg je? Wat geef je als laatste mee? En wat laat je weg? Praten we er wel eens over onderling? Delen we de waarheid?

In het al genoemde boekje las ik dit. Het was het commentaar van een kritische dertiger: 'Ik heb het gevoel dat al generaties lang een mooi pakje met een grote strik werd doorgegeven in onze familie. Iedereen zei dat wat er in dat pakje zat erg belangrijk was, maar het is nooit door iemand uitgepakt. Toen ik dat ging doen door mijn vragen er op los te laten, bleek niemand nagedacht te hebben over wat hij nou echt met de inhoud van dat pakje kon. Ik ben dus opgehouden om het aan te pakken, laat staan dat ik het ga doorgeven en opleggen aan mijn kinderen.' (146)

Een verhaaltje om over na te denken. Wat is de inhoud van dat pakje? Kunnen we dat duiden? En kunnen we vervolgens ook allerlei andere dingen tot onbelangrijk verklaren?

Ik zie in mijn opvoeding, die ik geef, heel veel automatisme. Alsof mijn kinderen wel van me weten wat ik denk en voel. Wat geloven mij geeft en wat ik hen gun. Soms, op heftige momenten, dan zie je de relevantie wel. Maar als het leven 'gewoon' verloopt. Hoe zit het dan? Dus de vraag is belangrijk: wat wil je delen?

Slide Oog voor elkaar

Wat ik prachtig vond toen ik dit hoofdstuk las. Dat Jakob voor al zijn kinderen een individueel verhaal heeft. Hij weegt wat hij meegemaakt heeft met zijn zoons. Met ieder van hen persoonlijk. En van daar uit geeft hij ze een persoonlijke boodschap mee.

Dat is bijzonder. Jakob, die kennen we vooral als een ik-gerichte man. Hij ging vooral voor zijn eigen voorkeuren en zijn eigen gerief. In zijn omgang met zijn ouders. Met zijn broer. Met zijn vrouwen. En ook met zijn kinderen. Jakob is geen voorbeeld-vader. Of misschien juist daarom toch wel. En nu zien we een andere Jakob. Die ziet wie zijn kinderen zijn. Ze recht doet. En ze persoonlijk aandacht geeft.

Dat is al heel belangrijk in hoe we als generaties met elkaar omgaan. Zien we elkaar echt? Durven we ook door de ogen van de ander te kijken? Of zien we alleen ons eigen perspectief? Als we alleen van uit onszelf kijken dan vergeten we het ...

Slide Belangrijkste ingrediënt

In een appeltaart hoort appel. Voor de rest maakt het niet zoveel uit.

In een christelijke omgeving hoort Jezus. En dus hoort in een christelijke omgeving liefde. Dat lijkt een open deur. Maar juist in geloofsopvoeding lijkt het soms om heel andere dingen te gaan. Als je opvoeding geeft. Of als je opvoeding ontvangt. Door alle conflicten en dagelijkse besognes kan je dat wel eens even uit het oog verliezen.

Liefde heeft een aantal belangrijke kenmerken. Ik licht er twee uit.

(1) Liefde leert je kijken door de ogen van de ander. Je naaste liefhebben als jezelf. Dat betekent dat het perspectief van de ander even waardevol is als dat van jezelf. Een volgende generatie kijkt per definitie anders. We moeten leren om zonder oordeel naar elkaar te kijken. Liever nog: door elkaars blik te kijken. Dan krijg je begrip voor de ander. En worden keuzes al veel minder dramatisch.

(2) Liefde drijft ook angst uit, zo schrijft Johannes. Hoe bang ben je als je kinderen een andere weg gaan? En waar ben je bang voor? Hoe vaak reageren we uit angst? En verwarren we dat met liefde? Liefde heeft te maken met vertrouwen en loslaten. Ook je kinderen vertrouwen en loslaten. Als je angstig bent houdt je ze misschien te dicht bij jou. Zelfs totdat het verstikkend kan worden.

Liefde leren we van Jezus. En moet je eens kijken hoe dat bij hem gaat: hij aanvaardt mensen en zoekt ze op. Zelfs als ze heel anders denken en doen dan hij. Hij roept ons op om zelfs onze vijanden lief te hebben. Nou, dan kun je je kinderen zegenen. Zelfs als ze heel andere keuzes maken. Die ze bijna van jou vervreemden. Dan nog. Jakob heeft geleerd lief te hebben. Alleen vanuit liefde kun je al je kinderen zegenen. Wat ze ook gedaan hebben.

...

Ik ga afsluiten. Deze preek roept vast veel vragen naar boven. Ieder van ons heeft hierin wel zijn of haar gevoelige punten. Maar ook een algemene vraag als die ik ergens hiervoor stelde: hoe ver ga je mee als je kinderen gaan zoeken of zwerven? Of zet je ergens een streep? Ik hoop dat deze en andere vragen een plek krijgen in gesprek op de kringen. En op volgende week donderdagavond.

In ieder geval wil ik nog één ding meegeven. Eén ding dat volgende week verder uitgewerkt gaat worden. Vanuit het verhaal van Simson. Maar nu alvast een stukje van de sluiert opgelicht. Anders blijven alleen alle voorbeelden van hierboven hangen. Nu kom ik – eindelijk – bij onze tekst.

Slide Hulp van de Heer

Zomaar ineens staat dat zinnetje er tussen. De Bijbel in gewone taal licht dat er gelukkig heel duidelijk uit. Tussen alle zegen staat een gebed. *Heer, ik hoop dat u mij zult helpen.*

Op uw hulp hoop ik, HEER! Jakob, de hiellichten, gaat ons hier voor. Hij heeft veel fouten gemaakt. En als zijn zoons dan om zijn bed zitten. Dan zal dat door hem heen gegaan zijn. Deze verschillende jongens. Ze hebben even zo vele verschillende toekomstperspectieven. Maar dit is in ieder geval wat Jakob geleerd heeft.

Kijk, hij heeft geworsteld met God. Met Gods weg. Hij ging voorop en hij zou het wel even doen. Maar toen moest hij erkennen dat de HEER sterker is: ik laat u niet gaan, tenzij u me zegent. Toen is hij Israël geworden. De man die God de ruimte geeft.

Ik vind het prachtig dat zo'n gebed hier tussen staat. Je weet van wie je het moet verwachten. Ook als je terugkijkt op hoe je opvoedde. Of hoe je opgevoed bent. Welke keuzes je maakte. En hoe je daar een andere generatie verdriet mee deed. Je legt het in handen van JHWH. Die naam staat hier. HEER. Ik zal er zijn. Volgende week zullen we het verder hebben over zijn trouw.

We gaan zo avondmaal vieren. Oud en jong. Samen zoeken we het bij de Heer. Daar mag je je kracht ontvangen. Om je leven eerlijk onder ogen te zien. En als je gemis voelt. Van je kind, dat er niet bij is. Omdat het een andere kerk koos. Of geen belijdenis wilde doen. Of zelfs het geloof in God helemaal kwijt is. Als je gemis voelt. Omdat je ouders er nooit voor je waren.

God is er. Hij zal er zijn. Ook in alle emoties die het thema misschien oproept. Hij zal er zijn. HEER, ik hoop dat u mij zult helpen.

Amen

Vlak voor de collecte:

Om thuis te overwegen en voor de bespreking op 21 november:

Hoe kijk jij naar je opvoeding (actief, passief) en hoe ga je om met het gevoel dat je hierbij hebt?

En ook nog even de vraag van vorige keer:

Welke dingen zijn onmisbaar om Gods verhaal te delen?

(in ieder geval twee verschillende kanten: randvoorwaarden en inhoud)